Administrative police and information processing process of communication networks with the aim of protecting the rights of data subjects

Abotaleb Koosha[1], Aliakbar Farahzadi[2], Mahdi Naser[3]

1. Assistant Professor, Department of Private Law, Faculty of Forensic Law, University of Forensic Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran
Koosha1336@yahoo.com
2. Associate Professor, Department of Islamic Law, Faculty of Judicial Law, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran
Farahzadi@ujsas.ac.ir
3. PhD student in Private Law, Faculty of Judicial Law, University of Judicial Sciences and Administrative Services, Tehran, Iran
Mn.ujsasac0077@yahoo.com, (corresponding author)

Date Received: 2023/06/26
Date of Release: 2023/08/26

Abstract

Administrative Police means creating a framework for maintaining public order and enforcing rights and freedoms. One of the examples of maintaining public order is the prevention of information processing security violations in communication networks. The process of information processing, due to its breadth and sensitivity, requires requirements to maintain the security of this process within their limits. Among these requirements is the provision of legal provisions for data subjects to prevent data security violations of their messages by implementing them. The main question that this research seeks to answer is what are the legal rights of these people in the information processing process? In order to answer this question, the current research is based on documentary method and studies the legal system of the European Union, the rights of individuals in this system, which consist of the four main rights of access, erasure, restriction of processing and objection to the processing of information, and the feasibility of its compliance with the regulations approved in the Iranian legal system, examines and finally initiates the presentation of policy proposals for the development of new laws or the amendment of existing laws.

Key Words: Communication networks, information processing, data subjects, EU law, Iranian law

Copyright© 2021, the Authors This open-access article is published under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License which permits Share (copy and redistribute the material in any medium or format) and Adapt (remix, transform, and build upon the material) under the AttributionNonCommercial terms.

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

فصلنامه حقوق اداری
سال یازدهم، شماره ۳۷، زمستان ۱۴۰۲
مقاله علمی پژوهشی

نظارت اداری و فرایند پردازش‌اطلاعات شبکه‌های ارتباطی با هدف حفظ حقوق اشخاص موضوع‌داده

ابوطالب‌کوشا؛[۱] علی‌اکبر فرحزادی؛[۲] مهدی ناصر[۳]

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۰۵
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۶/۰۴

چکیده

نظارت اداری به معنای ایجاد چارچوبی در جهت حفظ نظم‌عمومی و اجرای حقوق و آزادی‌هاست. یکی از مصادیق حفظ نظم عمومی پیشگیری از نقض امنیت پردازش اطلاعات در شبکه‌های ارتباطی می‌باشد. فرایند پردازش اطلاعات با توجه به گستردگی و حساسیت خود، الزاماتی را ایجاب می‌نماید تا در محدوده آنها، امنیت این فرایند حفظ گردد. از جمله این الزامات پیش‌بینی حقوقی برای اشخاص موضوع‌داده می‌باشد تا با اجرای آنها از نقض‌امنیت داده‌پیام‌های خود پیشگیری نمایند. سؤال اصلی که این پژوهش به دنبال پاسخگویی به آن می‌باشد اینست که حقوق قانونی این اشخاص در فرایند پردازش اطلاعات چیست؟ برای پاسخ به این سؤال، پژوهش حاضر به روش اسنادی و مطالعه نظام حقوقی اتحادیه اروپا حقوق اشخاص موضوع‌داده در این نظام را که متشکل از چهار حق اصلی دسترسی، پاک‌کردن، محدودیت پردازش و اعتراض به پردازش اطلاعات می‌باشند و امکان‌سنجی تطابق آن با مقررات مصوب در نظام حقوقی ایران را بررسی و در نهایت مبادرت به ارائه پیشنهادات سیاستگذارانه در جهت تدوین قوانین جدید یا اصلاح قوانین موجود می‌نماید.

واژگان کلیدی: شبکه‌های‌ارتباطی، پردازش‌اطلاعات، اشخاص موضوع‌داده، حقوق اتحادیه اروپا، حقوق ایران

۱. استادیار گروه حقوق خصوصی، دانشکده حقوق قضایی، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران
Koosha1336@yahoo.com
۲. دانشیارگروه حقوق اسلامی، دانشکده حقوق قضایی، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران
Farahzadi@ujsas.ac.ir
۳. دانشجوی دکترای حقوق خصوصی، دانشکده حقوق قضایی، دانشگاه علوم قضایی و خدمات اداری، تهران، ایران؛ (نویسنده مسئول). Mn.ujsasac0077@yahoo.com

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

مقدمه

نظارت اداری[1] چارچوبی است که با استفاده از آن، ادارات در جهت حفظ نظم عمومی، مبادرت به مقررات‌گذاری می‌نمایند. (جلالی و کامیاب، ۱۳۹۴: ۱۳۸) این مفهوم در سطح کلان به مقررات‌گذاری از سوی حاکمیت تعبیر می‌گردد. هدف نظارت اداری حفظ نظم عمومی و اجرای حقوق و آزادی‌های اشخاص در پیشگیری از جرائم می‌باشد. (جلالی و کامیاب، ۱۳۹۷: ۶۸ و ۷۴) نظم عمومی دارای عناصری می‌باشد که از جمله مصادیق آنها حفظ امنیت و آسایش عمومی، حفظ نظم غیرمادی، کرامت انسانی و اخلاق عمومی هستند. (جلالی و کامیاب، پیشین: ۱۵۰،۱۴۹،۱۴۶،۱۳۹ و ۱۵۴) یکی از مصادیق نظم عمومی، پیشگیری‌از نقض امنیت شبکه‌های ارتباطی در فرایند پردازش اطلاعات است که تعیین مصادیق حقوق قانونی اشخاص و چگونگی اعمال آن در نظارت بر فرایند پردازش اطلاعات به‌عنوان یکی از راهکارهای تعیین شده در دستیابی به هدف بیان شده تلقی می‌گردد.

در عصر حاضر به‌عنوان عصر تکنولوژی، اطلاعات در قالب‌های مختلف مورد تبادل قرار می‌گیرند. این تبادل اطلاعات در بسترهای بهم پیوسته‌ای رخ می‌دهند که جزئی از شبکه‌های ارتباطی می‌باشند. (Sheridan&Etc,2023) شبکه به معنای دو یا چند کامپیوتر می‌باشد که به‌منظور به اشتراک گذاشتن منابع (مانند چاپگرها و سی‌دی‌ها)، تبادل فایل‌ها یا داده‌پیام‌های الکترونیکی به یکدیگر متصل شده‌اند. رایانه‌های موجود در شبکه ممکن است از طریق کابل، خطوط تلفن، امواج رادیویی، ماهواره‌ها یا پرتوهای نور مادون قرمز بهم متصل شوند. (Winkelman,2023) خصوصیت اساسی شبکه‌های‌ارتباطی، تبادل داده‌پیام‌ها و منابع می‌باشد. (Yasar&Etc,2023) این مفهوم هم می‌تواند شامل کامپیوترهای متصل شده به یکدیگر در گستره‌ای بسیار وسیع مانند شبکه ملی اطلاعات یا شبکه‌های فعال در سازمان‌های دولتی یا عمومی غیردولتی را شامل شده و هم می‌تواند شامل شبکه‌هایی که اشخاص حقیقی یا حقوقی حوزه حقوق خصوصی ایجاد می‌نمایند، گردد.

آنچه در شبکه‌های ارتباطی زمینه فعالیت رایانه‌ها را تشکیل می‌دهد، پردازش اطلاعات می‌باشد. پردازش به تعبیر بند دوم ماده ۴ مقررات عمومی حفاظت از اطلاعات اتحادیه اروپا مصوب ۲۰۱۶[2]، «به عملیات یا مجموعه‌ای از عملیات از جمله جمع‌آوری، ضبط، سازماندهی، ساختاربندی، ذخیره‌سازی، سازگاری یا تغییر، بازیابی، مشاوره، استفاده، افشای از طریق تبادل، انتشار یا استفاده دیگر، تراز یا ترکیب، محدودیت، پاک یا اصلاح کردن و تخریب داده اطلاق می‌گردد که از طریق وسایل خودکار یا غیرخودکار بر روی داده‌پیام‌های الکترونیکی انجام می‌شود». (Intersoft Consulting,2023) همانطور که در

1. Administrative Police
2. General Data Protection Regulation

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

تعریف مذکور مشاهده می‌گردد، گستردگی موضوعات مندرج در تعریف پردازش منجر شده تا تقریباً تمامی اعمال انجام شده بر روی داده‌پیام‌ها توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی، ذیل عنوان پردازش داده قرار گیرند. از این رو پردازش اطلاعات می‌تواند حتی ذخیره داده در هارد دیسک رایانه، سرور، سی‌دی‌رام یا هر دستگاه دربردارنده حافظه قابل حمل از جمله یواس‌بی‌ها و همچنین اعمالی مانند تطبیق داده‌ها، به اشتراک‌گذاری آنها و انبار کردن داده‌ها، ضبط تصاویر دوربین مدار بسته در چهره افراد یا سایر خصوصیات شناسایی افراد را دربرگیرد. (CAREY,2018:15)

اطلاعاتی که در شبکه‌های ارتباطی تحت پردازش قرار می‌گیرند، هم اطلاعات عمومی و هم اطلاعات شخصی افراد را دربرمی‌گیرند. اطلاعات شخصی به داده‌پیام‌هایی گفته می‌شوند که زمینه شناسایی مستقیم یا غیرمستقیم اشخاص را فراهم می‌کنند، در حالی که اطلاعات عمومی، اطلاعاتی هستند که در دسترس همگان می‌باشند. بنابراین آنچه از حفظ امنیت پردازش در خصوص اطلاعات اشخاص مدنظر می‌باشد، پیشگیری از نقض امنیت اطلاعات شخصی افراد بوده و این موضوع منصرف از اطلاعات عمومی در دسترس سازمان و نهادهای عمومی دولتی و غیردولتی و حتی اشخاص حقیقی و حقوقی می‌باشد.

مصادیق بیان شده در زمینه پردازش اطلاعات، با توجه به گستردگی و حساسیت خود، الزاماتی را ایجاب می‌نمایند تا براساس آن‌ها امنیت فرایند پردازش در شبکه‌های ارتباطی حفظ گردد. نظام حقوقی اتحادیه اروپا برای انجام این مهم، سازوکارهایی در قانون مصوب ۲۰۱۶ خود پیش‌بینی نموده که از جمله آنها حقوق اشخاص‌موضوع‌داده به‌عنوان اشخاصی که داده‌پیام‌های آنها در شبکه‌های ارتباطی سازمان‌ها و نهادهای دولتی و عمومی غیردولتی و اشخاص حقیقی یا حقوقی خصوصی پردازش می‌شوند، می‌باشد. بر این مبنا پژوهش حاضر در چهار گفتار، با ذکر مصادیق حقوق پیش‌بینی شده و تحلیل آنها در نظام حقوقی اتحادیه اروپا، مبادرت به امکان‌سنجی تطبیق این قواعد با مقررات حاکم بر حقوق ایران نموده و در قسمت نتیجه‌گیری نسبت به ارائه توصیه‌های سیاستگذارانه برای کیفیت اصلاح قوانین مصوب در کشور ایران اقدام نموده است.

۱. حق‌دسترسی

یکی از عناصر نظم‌عمومی به‌عنوان هدف نظارت اداری، حفظ کرامت انسانی می‌باشد. کرامت انسانی به معنای احترام‌گذاری به حقوق قانونی اشخاص توسط دولت می‌باشد. (جلالی و کامیاب، پیشین: ۱۵۰) از جمله حقوق اساسی افراد در یک جامعه دارند، حق‌دسترسی به اطلاعات از جمله داده‌پیام‌های شخصی خود می‌باشد. (صادقی و دیگران، ۱۴۰۱: ۸ و ۹) این حق و شرایط آن در بنداول ماده ۱۵ مقررات مصوب ۲۰۱۶ مورد تصریح قرارگرفته و بر مبنای آن، موضوع‌داده امکان دسترسی به اطلاعات مورد پردازش خود

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

را دارد. بنداول این ماده حق دریافت تأییدیه پردازش‌اطلاعات توسط موضوع‌داده و دسترسی به موارد ذیل را اعطا نموده است:

اهداف‌پردازش

دسته‌های داده‌های‌شخصی

گیرندگانی که داده‌های‌شخصی برای آنها فاش شده یا خواهد شد، به‌ویژه گیرندگان در کشورهای ثالث یا سازمان‌های بین‌المللی

دوره ذخیره داده‌ها و معیارهای تعیین آن

حق اقامه دعوی

(در صورتی که داده‌های شخصی از شخص‌موضوع‌داده جمع‌آوری نشده باشند) اطلاع از منبع آن‌ها

پردازش خودکار

آنچه در بررسی مفاد ماده ۱۵ قابل مشاهده می‌باشد، امکان دسترسی موضوع‌داده به اطلاعات در تمامی مراحل پردازش است. (BNA,2016:6)[1] از این رو وی در هر زمان و به هر نحوی که از نقض امنیت پردازش اطلاعات خود مطلع گردد، می‌تواند از پردازش‌اطلاعات جلوگیری نماید. اما مصادیق دسترسی به اطلاعات مندرج در ماده ۱۵ احصایی بوده و خارج از این موازین نمی‌توان محدوده آن را تفسیر نمود. به‌علاوه با توجه به استثنایی بودن این مقررات و برخورداری از ضمانت اجرای کیفری، باید تفسیر قانونی از مفاد حق‌دسترسی را به نص مقررات این ماده محدود نمود. اینک نسبت‌به بررسی مفاد ماده ۱۵ اقدام خواهد شد.

۱-۱. اهداف‌پردازش

قسمت اول بند اول این ماده به حق دسترسی به اهداف مورد پردازش اشاره دارد. اشخاصی که اطلاعات موضوع‌داده در اختیار آن‌ها می‌باشد، موظف به تعیین اهداف پردازش‌اطلاعات می‌باشند. در این صورت موضوع‌داده حق دسترسی به اهداف پردازش اطلاعات خود را داشته تا در صورتی که به هر نحو از قانونی بودن آنها اطمینان نداشته باشد، نسبت‌به جلوگیری از پردازش اقدام نماید. (VRABEC,2021,106) دسترسی به اهداف پردازش می‌تواند با ارائه درخواست شفاهی یا کتبی صورت پذیرد و در این فرایند یک رونوشت از اطلاعات جمع‌آوری و تحت پردازش در اختیار موضوع‌داده گذاشته می‌شود. در حالت عادی ارائه رونوشت اطلاعات به وی فاقد هرگونه هزینه برای او می‌باشد مگر اینکه مبادرت به درخواست نسخه‌های متعدد از اطلاعات نماید که دراین صورت می‌توان نسبت‌به دریافت هزینه معقول از او اقدام نمود. (Coimisiun,2023)

---

۱. نقل شده در لطیف زاده و دیگران، ۱۴۰۲، ۹۸۴

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

۲-۱. دسته‌های داده‌های‌شخصی

قسمت دوم بند اول این ماده باید مطابق با مفاد ماده ۹ مقررات مصوب ۲۰۱۶ صورت پذیرد. صدر ماده ۹ در باب دسته‌بندی داده‌های شخصی بیان دارد: «پردازش داده‌های‌شخصی که دارای منشاء نژادی یا قومیتی، عقاید سیاسی، اعتقادات مذهبی یا فلسفی بوده یا داده‌های ژنتیکی، بیومتریک، داده‌های مربوط به سلامت یا داده‌های مربوط به زندگی یا گرایش جنسی یک شخص طبیعی ممنوع است». ماده فوق‌الذکر داده‌های‌شخصی را در دسته‌های مختلفی از جمله داده‌های نژادی، قومیتی، عقیدتی، ژنتیکی، زیستی و... قرار داده و پس از بیان دسته‌های مذکور و ممنوعیت کلی پردازش اطلاعات این نوع دسته‌ها، نسبت به ذکر شرایط پردازش هریک از انواع دسته داده‌ها اقدام کرده که اولین و مهمترین شرط در این زمینه رضایت صریح موضوع‌داده با اطلاع کامل از مفاد اطلاعات جمع‌آوری شده وی باشد. (مستفاد از ماده ۶) این موضوع نیازمند دسترسی موضوع‌داده به اطلاعات و دسته بندی آن‌ها می‌باشد.

۳-۱. گیرندگان

قسمت سوم بند اول این ماده درخصوص افشای اطلاعات شخصی موضوع‌داده به گیرندگان ثالث می‌باشد. این گیرندگان می‌توانند در کشور متبوع موضوع‌داده یا در کشور دیگری باشند. اثر اصلی این موضوع در تبادل فراملی اطلاعات نمایان می‌گردد. در این حالت به تصریح بند دوم این ماده، اشخاص موضوع‌داده حق اطلاع از اقدامات حفاظتی اتخاذ شده از جمله اخذ تضامین و ... که در مواد ۴۵-۴۶ همان قانون قید شده برخوردار می‌باشند.[۱]

٤-۱. مدت زمان ذخیره و نگهداری اطلاعات و نوع داده‌های تحت پردازش

قسمت چهارم بند اول این ماده، به حق موضوع‌داده در اطلاع از مدت زمان ذخیره و نگهداری اطلاعات و نوع داده‌های تحت پردازش اشاره دارد تا در صورتی که برای مدتی بیش از آنچه تحت اهداف پردازش باشد، نگهداری نشده و پس از آن امکان حذف یا اصلاح این اطلاعات فراهم گردد. به‌علاوه بروزرسانی داده‌ها اگرچه از جمله حقوق اشخاص دارنده اطلاعات می‌باشد، اما موضوع‌داده نیز امکان یادآوری این موضوع را خواهد داشت. البته وجود این مقررات دارای آثار مثبت دیگری نیز می‌باشد. ممکن است کارمندان یک اداره مشتاق بر اطلاع از میزان اطلاعات در دسترس خود در اداره باشند یا مشتریان یک فروشگاه علاقه‌مند به این موضوع باشند که فروشگاهی که از آن خرید اینترنتی می‌کنند چه میزان از اطلاعات آنها را حفظ نموده است. (Irish Data Protection Commission,2019) در این حالت

۱. جهت مطالعه اقدامات حفاظتی مواد ۴۵ و ۴۶ مقررات مصوب ۲۰۱۶ درپردازش فراملی اطلاعات رک به مقاله‌ای از همین نویسنده با عنوان چارچوب‌های حقوقی حفظ امنیت پردازش داده‌ها خصوصی، فصلنامه حقوق اسلامی، دوره ۱۷، شماره ۶۶ پاییز ۱۳۹۹، صص ۲۰۹-۲۳۲

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

اشخاص با ارسال هرگونه مکتوبه فیزیکی یا الکترونیکی از جمله ایمیل، امکان دسترسی به اطلاعات خود را خواهند داشت. چالشی موجود در این زمینه اطمینان از هویت درخواست کننده می‌باشد که درصورت تدلیس و تقلب می‌تواند منجر به افشای اطلاعات شخصی افراد گردد. (Siteimprove,2023) در این راستا ضمیمه شماره ۶۵ از این مقررات، مقرر داشته تا شبکه‌های‌ارتباطی باید نسبت به ایجاد و پیاده‌سازی بسترهای امن جهت ارائه اطلاعات به اشخاص با احراز هویت اقدام نمایند. (VRABEC, op.cit:109)

۵-۱. امکان اقامه دعوی

قسمت پنجم بند اول این ماده به امکان اقامه دعوا در مراجع قضایی و نظارتی اشاره دارد که صراحتاً باید موضوع‌داده از این حق مطلع شده و قسمت ششم نیز به اطلاعاتی اشاره دارد که مربوط به موضوع داده بوده اما از منابع دیگری جز شخص او به دست آمده باشند. به کارگیری دیگر حقوق موضوع‌داده از جمله حق حذف اطلاعات که در مطالب آتی توضیح داده خواهند شد، منوط به اطلاع وی از منبع اطلاعاتی می‌باشد که داده‌های شخصی را در اختیار داشته باشد.

٦-۱. استثنائات

قسمت آخر بنداول، حق اطلاع و جلوگیری از پردازش خودکار اطلاعات را به موضوع‌داده اعطا کرده است. با این حال استثنائاتی نیز وجود دارند که در بند دوم ماده ۲۲ همان قانون تصریح شده‌اند. بندهای اول و دوم ماده ۲۲ مقرر می‌دارند:

موضوع‌داده‌ها محق است که تحت تصمیمی که مبتنی بر پردازش خودکار، از جمله نمایه‌سازی بوده و به او تأثیر می‌گذارد، قرار نگیرد.

بند اول اعمال نخواهد شد اگر پردازش:

برای انعقاد یا اجرای قرارداد بین موضوع‌داده و کنترل‌کننده[۱] ضروری باشد.

توسط قانون اتحادیه یا کشور عضوی که کنترل‌کننده مشمول آن است مجاز بوده و همچنین اقدامات مناسبی برای حفاظت از حقوق و آزادی‌ها و منافع مشروع موضوع‌داده معین گردد.

براساس رضایت صریح موضوع‌داده صورت گرفته باشد.

---

۱. در فرایند پردازش اطلاعات، علاوه بر موضوع‌داده، دو شخص دیگر نیز درگیر می‌باشند. شخص اول کنترل‌کننده است که به عبارتی وظیفه مدیریت یک شبکه ارتباطی را بر عهده داشته و شخص دیگر پردازنده می‌باشد که طبق دستورات کنترل‌کننده مبادرت به انجام فرایند پردازش اطلاعات می‌نماید. برای مطالعه بیشتر در زمینه مفهوم کنترل کننده رک به مقاله‌ای از همین نویسنده با عنوان چالش‌های حفاظت از داده‌های خصوصی در حوزه اینترنت اشیا: مطالعه تطبیقی حقوق ایران و اتحادیه‌اروپا، فصلنامه حقوق اداری، دوره ۷، شماره ۲۳، تابستان ۱۳۹۹

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

نکته‌ای که در بندهای اول و دوم ماده ۲۲ به چشم می‌خورد اینست که بند اول با اعطای حق جلوگیری از پردازش خودکار به موضوع‌داده، امکان خروج اطلاعات وی از فرایند نمایه‌سازی را متذکر شده، با این حال در قسمت آخر بند دوم، مجدداً درصورت وجود رضایت صریح موضوع‌داده، این امکان را فراهم نموده است. سؤال اینجاست که آیا اصل بر امکان پردازش خودکار می‌باشد یا نفی این موضوع؟ اگر بر اساس مفاد بند اول اصل بر امکان بوده مگر در مواردی که موضوع‌داده از آن صرف‌نظر نماید، علت ذکر عبارت سلبی در قسمت سوم بند دوم و منوط نمودن پردازش خودکار به رضایت موضوع‌داده چیست؟ و اگر اصل بر منع پردازش خودکار باشد، علت قید امکان جلوگیری از پردازش توسط موضوع‌داده چه می‌باشد؟ چرا که در صورتی که اصل بر منع باشد، پیش از پردازش خودکار اطلاعات، حتماً باید رضایت موضوع‌داده یا هر یک از معافیت‌های دیگر بند دوم ماده ۲۲ وجود داشته باشد.

نکته‌ای که در اجرای حق دسترسی به اطلاعات باید در نظر داشت اینست که درخواست ارائه اطلاعات از سوی موضوع‌داده باید معقول بوده و از درخواست‌های متعدد برای داده‌های متعدد که حقوق دیگران را نیز نقض و ارائه آنها منجر به ایجاد مشقت برای پردازنده اطلاعات می‌شود، خودداری شود. (GlobalSuite Solutions,2023) بنابراین درصورتی که درخواستی مطابق با موازین قانونی ارائه نگردد، می‌توان از توجه به آن سرباز زد. این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که برخی شبکه‌های اجتماعی از جمله فیس‌بوک یا توییتر دارای کاربرانی هستند که تنها مشاهده‌کننده صفحات بوده و عضو این شبکه‌ها نمی‌باشند. (bbc,2016) این شبکه‌های اجتماعی برای اطلاع از علایق و ترجیحات افراد نسبت‌به جمع‌آوری و پردازش‌اطلاعات آن‌ها اقدام می‌کنند. (Gebhart,2023) با توجه به اینکه به‌عنوان مثال فیس‌بوک دارای بیش از ۹۰ میلیون کاربر غیر عضو می‌باشد، در صورتی که مبادرت به پاسخگویی به هر یک از درخواست‌های این کاربران نماید، باید هزینه و وقت گزافی را صرف این موضوع کند. (Darwell,2020) علاوه برآن ارائه مبنای قانونی در جمع‌آوری اطلاعات به‌عنوان یکی‌از تعهدات اشخاصی که نسبت‌به جمع‌آوری آنها اقدام می‌کنند، مطرح نشده است. همانطورکه در مفاد ماده ۱۵ این مقررات نیز قابل ملاحظه می‌باشد، دارندگان اطلاعات شخصی افراد، تنها ملزم به ارائه نوع اطلاعات و اهداف پردازش بوده و ارائه علت و مبنای قانونی جمع‌آوری اطلاعات شخصی جزو تکالیف آنها قید نشده است. (Service Privacy Policy,2020)

در حقوق ایران مقررات مصرحی در زمینه پیش‌بینی احکام و شرایط حق دسترسی به اطلاعات پیش‌بینی نشده اما می‌توان با تدبر در قوانینی مانند قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات مصوب ۱۳۸۷ به مصادیقی از این‌حق دست یافت. به‌علاوه لایحه حمایت و حفاظت از داده و اطلاعات شخصی نیز ماده ۸ خود، مقرراتی در این زمینه دارد که در ادامه بررسی خواهند شد.

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

حق دسترسی به اطلاعات در ماده ۲ قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات پیش‌بینی شده و بر مبنای این ماده هر شخص ایرانی، حق دسترسی به اطلاعات عمومی را دارد. بند ج ماده ۱ این قانون در بردارنده تعریف اطلاعات عمومی می‌باشد که بر مبنای آن اطلاعات عمومی به اطلاعات غیرشخصی نظیر ضوابط و آیین‌نامه‌ها و آمار و ارقام ملی و رسمی و اسناد و مکاتبات اداری اطلاق می‌گردد. بنابراین آنچه در مقررات این ماده از حق دسترسی تعبیر شده است، چیزی سوای دسترسی فرد به اطلاعات شخصی می‌باشد. اما سؤال اینجاست که دسترسی به اطلاعات شخصی فرد توسط خود می‌تواند موضوع مقررات این قانون قرار گیرد؟ اگرچه این موضوع به صراحت در این قانون پیش‌بینی نشده، اما از مفهوم مخالف ماده ۱۴ که بیان می‌دارد «چنانچه اطلاعات درخواست شده مربوط به حریم خصوصی اشخاص باشد و یا در زمره اطلاعاتی باشد که با نقض احکام مربوط به حریم خصوصی تحصیل شده باشد، درخواست دسترسی باید رد شود» می‌توان مفاد این‌حق را برداشت نمود.

مفهوم مخالف ماده ۱۴ موید این مطلب است که مطابق با صدر ماده ۱۴، شخص می‌تواند درخواست دسترسی به داده‌های‌شخصی خود را ارائه نموده و سازمان‌ها مکلف به پذیرش این درخواست خواهند بود. علاوه بر این قانون، ماده ۸ طرح حمایت و حفاظت از داده و اطلاعات‌شخصی واصل شده به مجلس شورای اسلامی در ۱۳۹۹ نیز دربردارنده مقرراتی در شناسایی این‌حق می‌باشد. این ماده مقرر می‌دارد «در شرایط ذیل، موضوع‌داده حق دارد به اطلاعات‌شخصی خود به‌منظور پردازش آنها دسترسی یابد:

شامل اطلاعات طبقه‌بندی شده عمومی یا داده‌ها و اطلاعات‌شخصی دیگران نشود.

استنادپذیری اطلاعات مخدوش نشود.

همان‌طور که ملاحظه می‌گردد، در این طرح نیز حق دسترسی به اطلاعات به‌صورت مشروط مورد پذیرش قرارگرفته است. بر این مبنا موضوع‌داده حق دارد به اطلاعات شخصی خود دسترسی داشته باشد. اما در صورتی که این اطلاعات شامل اطلاعات طبقه‌بندی شده یا همراه با اطلاعات شخصی دیگران باشد یا استنادپذیری اطلاعات مخدوش واقع شود، حق فوق‌الذکر محدود شده است. اما سؤال اینجاست که منظور از واژه «طبقه‌بندی شده عمومی» چه می‌باشد؟ این موضوع از آن جهت اهمیت دارد که اطلاعات طبقه‌بندی شده از خصوصیت عمومی بودن خارج می‌باشند. از این رو ذکر این واژه را باید ناشی از مسامحه تلقی نمود. به‌علاوه سؤال دیگر اینست که استنادپذیری داده‌ها درصورت دسترسی موضوع‌داده به آنها به چه نحوی می‌تواند مخدوش شود؟ علت طرح این سؤال آن است که معمولاً اشخاص دارنده اطلاعات افراد، در ارائه دسترسی به اشخاص موضوع‌داده، حق استفاده از سیستم‌های درون سازمانی خود را به آن‌ها نمی‌دهند که موضوع‌داده امکان دسترسی به کلیه فایل‌های سیستم را داشته باشد، بلکه رونوشتی از اطلاعات در دسترس را در اختیار وی می‌گذارند تا از کیفیت و کمیت اطلاعات شخصی خود در شبکه مطلع شوند. از این رو حالتی را نمی‌توان تصور نمود که با ارائه رونوشتی

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

از اطلاعات، استنادپذیری داده‌های اصلی مورد خدشه واقع شود. مگر اینکه این داده‌ها جزو اطلاعات طبقه‌بندی شده باشند که این موضوع هم جزو مصادیق بند اول محسوب می‌گردد.

۲. حق پاک‌کردن (حذف)[1]

دومین عنصر نظم عمومی به‌عنوان هدف نظارت اداری، وجود نظم غیرمادی می‌باشد. (جلالی و کامیاب، پیشین: ۱۴۹) نظم غیر مادی به معنای پذیرش ارزش‌های ضروری جامعه می‌باشد (همان) که یکی از این ارزش‌ها، حفظ حریم خصوصی اشخاص و پیشگری از نقض آن است. حق پاک‌کردن اطلاعات، حقی است که نظام حقوقی اتحادیه اروپا جهت پیشگیری از نقض حریم خصوصی اشخاص در مقررات خود تصریح نموده است. این حق در بند اول ماده ۱۷ مقررات مصوب ۲۰۱۶ مورد تصریح قرار گرفته است. این بند بیان می‌دارد «موضوع‌داده‌ها این حق را خواهد داشت که از کنترل‌کننده درخواست حذف اطلاعات شخصی خود را نموده و کنترل‌کننده در موارد ذیل، موظف به پذیرش خواهد بود:

داده‌های‌شخصی دیگر در رابطه با اهدافی که برای آنها جمع‌آوری یا پردازش شده‌اند ضروری نیستند.

موضوع‌داده نسبت‌به استرداد رضایت خود بر پردازش‌اطلاعات اقدام نموده و دلیل قانونی دیگری بر پردازش نباشد.

موضوع‌داده به پردازش اعتراض دارد و هیچ دلیل قانونی برای پردازش وجود ندارد.

داده‌های‌شخصی بطور غیرقانونی پردازش شده‌اند.

داده‌های‌شخصی باید طبق تعهد قانونی مندرج در مقررات اتحادیه یا کشور عضوی که کنترل‌کننده مشمول آن است، پاک شوند.

داده‌های‌شخصی در رابطه با ارائه خدمات عمومی به کودکان جمع‌آوری شده‌اند».

با بیان مفاد بنداول ماده ۱۷ مقررات مصوب ۲۰۱۶، اینک به توضیح هر یک از قسمت‌ها اقدام خواهد شد.

۱-۲. رفع ضرورت در باب اهداف‌پردازش

درخصوص قسمت اول بنداول باید بیان داشت، داده‌های شخصی باید برطبق اهداف از پیش تعیین شده پردازش شوند. بنابراین درصورتی که اهداف تعیین شده محقق یا دیگر نیازی به پردازش اطلاعات بر مبنای این اهدف موجود نباشد، موضوع‌داده حق درخواست حذف داده‌ها را خواهد داشت.

1. Right to erasure (‘right to be forgotten’)

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

۲-۲. استرداد رضایت

قسمت دوم بند اول بر رجوع از رضایت داده شده اشاره دارد. بند اول ماده ۶ مقررات مصوب ۲۰۱۶، یکی‌از شرایط ضروری برای پردازش اطلاعات را، اخذ رضایت از موضوع‌داده معین نموده است. بنابراین موضوع‌داده می‌تواند درصورت رجوع از رضایت، درخواست حذف اطلاعات خود را نماید. اما سؤال اینجاست که آیا در هر زمان و شرایطی موضوع‌داده حق رجوع از رضایت را دارد؟ برای پاسخ باید بیان داشت که مقررات این بند استثنایی را برای رجوع از رضایت معین نموده و آن عدم وجود دلیل قانونی برای پردازش می‌باشد. به‌عنوان مثال درصورتی که تبادل فراملی اطلاعات به‌عنوان شناسایی و تحقیق بر روی یکی از انواع نادر سرطان صورت پذیرفته و سابق بر تبادل، رضایت موضوع‌داده نیز اخذ شده باشد، در اثنای این اقدام موضوع‌داده نمی‌تواند با رجوع از رضایت، درخواست استرداد و حذف داده‌های خود را نماید.

۲-۳. اعتراض به فرایند پردازش

قسمت سوم بند اول به اعتراض بر فرایند پردازش طبق بندهای اول و دوم ماده ۲۱ اشاره دارد. بند اول ماده ۲۱، بر ضرورت رعایت مفاد بندهای ماده ۶ (ضرورت وجود پردازش بر مبنای علل قانونی مانند وجود رضایت موضوع‌داده یا پردازش در جهت اجرای تعهدات قانونی یا حفظ منافع عمومی و اعمال اختیارات رسمی) تاکید دارد که اگر علل موجهه موجود دراین بندها رفع گردد، موضوع‌داده می‌تواند بر فرایند پردازش اعتراض نماید. اما بند دوم ماده ۲۱ به پردازش اطلاعات تحت اهداف‌بازاریابی اشاره دارد[۱] که شرایط قسمت دوم بند اول ماده ۱۷ را تخصیص زده است. از این رو در صورتی که پردازش براساس اهداف‌بازاریابی صورت پذیرد، موضوع‌داده در هر زمان حق اعتراض و حذف اطلاعات را خواهد داشت. سوالی که در این زمینه می‌توان مطرح نمود اینست که درصورتی که پردازش اطلاعات براساس اهداف بازاریابی و همچنین طبق مفاد قرارداد فی‌مابین موضوع‌داده و کنترل‌کننده صورت پذیرد، آیا موضوع‌داده در هر زمان امکان حذف اطلاعات را خواهد داشت؟ پاسخ به سؤال فوق منفی است. چرا که اطلاق در اعطای حق به موضوع‌داده در حذف داده‌های خود نمی‌تواند نافی پایبندی وی به مفاد قراردادهای منعقده باشد. بنابراین مصداق مقرر در قسمت سوم بند اول ماده ۱۷ تنها در حالاتی جاریست که جز هدف بازاریابی، دلیل دیگری برای پردازش وجود نداشته باشد.

---

۱. «درصورتیکه داده‌های شخصی برای اهداف بازاریابی مستقیم پردازش می‌شوند، موضوع‌داده‌ها این‌حق را خواهد داشت که درهرزمان نسبت‌به پردازش داده‌های شخصی مربوط به خود برای چنین بازاریابی، که شامل نمایه‌سازی تا حدی که به چنین بازاریابی مستقیم مرتبط است، اعتراض کند».

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

٤-۲. پردازش‌غیرقانونی اطلاعات یا وجود تعارض در مفاد تعهدات

قسمت چهارم بند اول، درخصوص پردازش غیرقانونی اطلاعات می‌باشد. به‌نظر نگارنده واژه قانون در این بند تنها محدود به مقررات مصوب ۲۰۱۶ نبوده و هرگونه قانون آمره‌ای را شامل می‌گردد. در این که مقررات فراملی اتحادیه اروپا مشمول واژه قانون دراین بند خواهد بود، شکی نیست اما سؤال اینست که آیا قوانین داخلی کشورهای متبوع موضوع‌داده یا دیگر اشخاص درگیر در فرایند پردازش از جمله مدیران شبکه‌ها را شامل می‌شود؟ برای پاسخ به این سؤال می‌توان توجهی به مفاد قسمت‌پنجم بند اول ماده داشت که وجود تعهدات قانونی چه براساس قوانین کشور متبوع موضوع‌داده و چه براساس قوانین کشور متبوع سایر اشخاص درگیر در فرایند پردازش را مشمول ضوابط حذف اطلاعات تلقی نموده است. با اخذ وحدت ملاک از مفاد این بند می‌توان درنظر گرفت که با توجه به حمایتی بودن مفاد این ماده و ضرورت تفسیر موسع از آن می‌توان مقررات آمره را شامل قوانین متبوع کشور موضوع‌داده یا هر شخص دیگر در فرایند پردازش اطلاعات در نظر گرفت.

سؤال دیگر اینست که در صورتی که فرایند پردازش اطلاعات، پس از جمع‌آوری، در کشوری غیر از کشور متبوع موضوع‌داده صورت پذیرد، آیا قوانین ثانویه نیز باید فرایند پردازش را تجویز کرده باشند؟ در این زمینه با توجه به اینکه اشخاصی که در کشور ثالث مبادرت به پردازش می‌نمایند، صرف‌نظر از اینکه در چه کشوری اقامتگاه داشته یا دارای تابعیت چه کشوری هستند، برطبق دستورالعمل‌های ارائه شده به آنها اقدام می‌نماید و اختیاری جهت خروج از این دستورات ندارند، به‌نظر نمی‌رسد اجرای مقررات کشور مبتوع آن‌ها ضرورتی در فرایند پردازش داشته باشد. به عبارتی شخصی که مبادرت به پردازش اطلاعات خارج از کشور متبوع موضوع‌داده می‌نماید، در این کشور یا هر کشور دیگری اقامت داشته باشد، دقیقاً باید اقداماتی را انجام دهد که از وی خواسته شده و در پروسه پردازش به منزله ابزاری در دست مدیر شبکه محسوب می‌گردد. به‌علاوه در صورتی که کشور متبوع وی، کشوری ثالث بوده و قوانین آن کشور انجام فرایند خاصی از پردازش را ممنوع کرده باشند، شخص پردازنده باید راساً از قبول فرایند پردازش خودداری و نیازی به توجه به این موضوع توسط موضوع‌داده وجود نخواهد داشت.

٥-۲. پردازش‌اطلاعات کودکان

قسمت ششم بند اول به پردازش اطلاعات کودکان اشاره دارد. در این زمینه بند اول ماده ۸ این مقررات دارای سه شرط برای پردازش اطلاعات کودکان است. شرط اول و دوم بر ضرورت رعایت مقررات ماده ۶ در پردازش اطلاعات کودکان بالای ۱۶ سال تاکید داشته و پردازش اطلاعات کودکان زیر ۱۶ را منوط به رضایت والدین نموده است. بنابراین در صورتی که کودکی دارای سن بیش از ۱۶ سال باشد، اخذ رضایت

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

در پردازش اطلاعات باید از وی صورت پذیرد. شرط سوم نیز بر کشورهای عضو اتحادیه اختیار تعیین حد سن کمتری را در صورتی که این حد به کمتر از ۱۳ را نرسد، اعطا کرده است.

٦-۲. استثنائات

استثنائات حق پاک‌کردن اطلاعات در بند سوم ماده ۱۷ معین شده است. این بند اعمال حق پاک‌کردن را در صورتی که اطلاعات برای اجرای حقوقی مانند آزادی بیان، حفظ منافع‌عمومی، اهداف تحقیقاتی، علمی و آماری مورد پردازش قرارگرفته باشند را جاری ندانسته است. نکته قابل توجه اینست که تدبر در بند سوم ماده ۱۷ معین می‌سازد که کلیه مصادیق معافیت در زمینه حفظ منافع عمومی مشترک می‌باشند. (coimisiun(b)m2023) سوالی که مطرح می‌گردد اینست که آیا در تمامی موارد ارائه درخواست حذف اطلاعات، باید اطلاعات ذخیره یا تحت پردازش پاک شوند؟ در این خصوص می‌توان به اصولی مانند منع سوءاستفاده از حق یا منع تقلب نسبت به قانون استناد نمود که اجرای حقوق اشخاص را در مواردی که مصداق سوءاستفاده از حق باشد، منع نموده است.(Office of the Data Protection Ombudsman,2023) بنابراین درخواست‌های غیرمتعارفی که مصداق اصل مذکور باشد قابل ترتیب اثر نخواهد بود. با این حال رد این درخواست باید با اعلام دلایل توجیه کننده به موضوع‌داده صورت پذیرد.(GDPR,2023)

نکته دیگر اینست که مقررات مصوب ۲۰۱۶ برای کشورهای عضو اتحادیه لازم‌الاتباع بوده و در در سایر کشورهای جهان قابل اجرا نمی‌باشد.(Claudflare,2023) بنابراین در صورتی که این مقررات با مقررات کشور ثالثی که مدیر شبکه تبادل اطلاعات در آن اقامت داشته درتعارض باشد، چه باید کرد؟ در این خصوص نمی‌توان نظام حقوقی کشوری را بر دیگری ترجیح داد و به‌نظر می‌رسد در این صورت باید به بحث تعارض قوانین رجوع نمود.[۱] این موضوع در حذف اطلاعات شخصی در مواردی که موتور جستجو مبادرت به پردازش در سایت‌هایی که دارای نام دامنه کشور به‌خصوصی باشند، جلوه بیشتری دارد.

مفاد این حق در بندهای «د» و «ه» ماده ۵۹ قانون تجارت الکترونیکی ایران نیز مورد تصریح قرار گرفته است. قانونگذار در این دو بند بیان می‌دارد:

«د»- شخص‌موضوع‌داده باید به پرونده‌های رایانه‌ای حاوی «داده‌پیام»های شخصی خود دسترسی داشته و بتواند «داده‌پیام‌های» ناقص و یا نادرست را محو یا اصلاح کند.

---

۱. برای مطالعه سازوکار رفع تعارض قوانین در فرایند پردازش داده‌های شخصی و معیارهای قانونی موجود در نظام حقوقی ایران و اتحادیه اروپا رک به مقاله‌ای از همین نویسنده با عنوان مطالعه تطبیقی سازوکار شناسایی قانون حاکم بر دعاوی ناشی از نقض مقررات حفاظت از داده‌های خصوصی و چالش‌های پیش رو در حقوق ایران و اتحادیه اروپا، فصلنامه اندیشه‌های حقوق عمومی، دوره ۱۰، شماره ۲، بهار و تابستان ۱۴۰۰.

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

«ه»- شخص‌موضوع‌داده باید بتواند در هر زمان با رعایت ضوابط مربوطه درخواست محو کامل پرونده رایانه‌ای «داده‌پیام‌های» شخصی خود را بنماید.

قانونگذار ایران پس از بیان شرط اولیه وجود رضایت در پردازش اطلاعات، در دو بند فوق‌الذکر، به‌طور مطلق امکان درخواست اصلاح یا حذف اطلاعات یا پرونده‌های حاوی اطلاعات موضوع‌داده را معین نموده است. اما نکته مهم ضرورت جمع این ماده با اصل چهلم قانون اساسی می‌باشد که برمبنای آن «هیچ‌کس نمی‌تواند اِعمال حق خویش را وسیله اضرار به غیر یا تجاوز به منافع عمومی قرار دهد». بنابراین اطلاق مقررات این دو بند درصورتی که وسیله اضرار به سازمان‌هایی که اطلاعات را تحت پردازش قرار داده یا منجر به نقض منافع‌عمومی از جمله خدمات بهداشتی و درمانی و ... شود، تخصیص می‌خورد.

۳. حق محدودیت پردازش

سومین عنصر نظم‌عمومی به‌عنوان هدف نظارت اداری، حفظ امنیت‌عمومی جامعه می‌باشد که به حکم ماده ۸ اعلامیه حقوق بشر به حمایتی که جامعه برای حفظ شخصیت، حقوق و اموال اعضایش می‌کند، اطلاق می‌گردد. (جلالی و کامیاب، پیشین: ۱۴۰) اطلاعات اشخاص جزو دارایی‌های آنها محسوب می‌گردند که باید از امنیت کافی در فرایند پردازش اطلاعات برخودار باشند. بنابراین حفظ امنیت عمومی جامعه در فضای مجازی ایجاب می‌کند تا سازوکارهایی در جهت ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعات پیش‌بینی گردد تا اولاً حقوق اشخاص در ارتباط با حریم خصوصی خود حفظ شده و ثانیاً در موارد ظن بر نقض امنیت، در فرایند پردازش محدودیت ایجاد شود. از جمله این سازوکارها اعطای حق محدودیت در پردازش اطلاعات در اتحادیه اروپاست. این حق به درخواست موضوع‌داده در ایجاد محدودیت در پردازش داده‌های خود اختصاص دارد. مقررات این‌حق در ماده ۱۸ مقررات مصوب ۲۰۱۶ به شرح ذیل می‌باشند:

۱. موضوع‌داده‌ها در مواردی که یکی از موارد زیر اعمال می‌شود، حق درخواست محدودیت پردازش را از کنترل‌کننده دارد:

صحت داده‌های‌شخصی توسط موضوع‌داده مورد اعتراض قرار می‌گیرد، برای مدتی که کنترل‌کننده را قادر می‌سازد صحت داده‌های‌شخصی را تأیید کند.

پردازش غیرقانونی است و موضوع‌داده‌ها با پاک‌کردن داده‌های‌شخصی مخالف است و به جای آن، محدودیت استفاده از آنها را درخواست می‌کند.

کنترل‌کننده دیگر به داده‌های‌شخصی برای اهداف پردازش نیاز ندارد، اما برای موضوع‌داده‌ها برای اعمال یا دفاع از ادعاهای قانونی مورد نیاز هستند.

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

موضوع‌داده به پردازش طبق بند اول ماده ۲۱ اعتراض کرده تا بررسی شود که دلایل قانونی کنترل‌کننده بر مبنای موضوع‌داده غلبه دارد یا خیر.

در مواردی که پردازش طبق بند اول محدود شده است، داده‌های‌شخصی، به استثنای ذخیره‌سازی، فقط با رضایت موضوع‌داده یا برای اعمال یا دفاع از ادعاهای قانونی یا برای حمایت از حقوق دیگران یا به دلایل منافع‌عمومی مهم اتحادیه یا یک کشور عضو پردازش می‌شوند.

موضوع‌داده‌ای که طبق بند اول محدودیت پردازش اخذ کرده است، باید قبل از رفع محدودیت پردازش، توسط کنترل‌کننده مطلع گردد.

به‌طور کلی در مواردی که مشخص نیست، اطلاعات شخصی باید پاک شوند یا خیر، می‌توان از این حق برای جلوگیری موقت از پردازش اطلاعات استفاده کرد. حق محدودیت در پردازش بدین معناست که جز فرایند ذخیره‌سازی، سایر شقوق پردازش اطلاعات به‌صورت موقت معلق شده و از اقداماتی همچون تبادل یا بررسی اطلاعات خودداری می‌شود. (European Commission,2023) به‌عنوان مثال غیرفعال نمودن پروفایل کاربری در شبکه‌های اجتماعی را می‌توان به‌عنوان یکی از مصادیق بارز اعمال این حق تصور نمود. این حق از یک سو میان منافع شخصی موضوع‌داده در ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعات خود و از سوی دیگر میان منافع مدیران شبکه‌های ارتباطی یا سایر اشخاص دخیل در فرایند پردازش اطلاعات به‌عنوان سازمان یا ارائه‌دهنده خدماتی که اطلاعات موضوع‌داده را در اختیار دارد، تعادل برقرار می‌کند. (Voigt&Etc,2017:164)[1] چنین حقی می‌تواند شامل انتقال موقت داده‌های انتخاب شده به یک سیستم پردازش دیگر، غیرقابل دسترس کردن داده‌های انتخاب شده برای کاربران یا حذف موقت داده‌های منتشر شده در یک وب‌سایت باشد. این حق در سیستم‌های پردازش خودکار جلوه بیشتری داشته و در این نوع سیستم‌ها باید به وضوح نشان داده شود که پردازش‌اطلاعات محدود شده است. (لطیف‌زاده و دیگران، پیشین: ۹۹۰)

بر مبنای مفاد قسمت‌اول بند اول ماده ۱۸ درصورتی که صحت یا به روزبودن اطلاعات تحت پردازش محل اعتراض موضوع‌داده واقع شود، وی امکان ایجاد محدودیت در پردازش این اطلاعات تا زمان بررسی صحت را خواهد داشت. به‌عنوان مثال در صورتی که اطلاعات پزشکی شخص داوطلب معافیت خدمت توسط مرجعی که باید نسبت به جمع‌آوری و ارسال آنها به کمیسیون پزشکی جهت بررسی وضعیت ارسال گردد، دارای برخی ایرادات درخصوص وضعیت بیماری موضوع‌داده بوده و در فرم وضعیت جسمی وی، به جای شکستگی پا، وجود بیماری اعصاب و روان برای وی تجویز شده باشد،

۱. نقل شده در لطیف زاده و دیگران، پیشین، ص ۹۹۰

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

موضوع‌داده حق ایجاد محدودیت در ارسال پرونده الکترونیکی خود به کمیسیون پزشکی جهت بررسی مدارک و تغییر مفاد پرونده را خواهد داشت.

قسمت دوم بنداول نیز بر پردازش غیرقانونی اطلاعات در مواردی که موضوع‌داده با پاک‌کردن آن‌ها مخالف باشد تاکید دارد. این قسمت می‌تواند به نوعی با قسمت سوم از این بند که ایجاد محدودیت در پردازش برای جلوگیری از حذف اطلاعات و امکان ارائه آنها در مراجع قضایی، موردنیاز موضوع‌داده باشد هم‌پوشانی پیدا می‌کند. به‌عنوان مثال در صورتی که سازمانی که اطلاعات در دسترس وی از موضوع‌داده، خارج از اهداف تعیین شده مبادرت به پردازش نموده و بر این مبنا خسارتی به موضوع‌داده وارد و او مبادرت به طرح دعوی در مراجع قضایی نماید، امکان جلوگیری از حذف این اطلاعات وجود خواهد داشت. نکته قابل توجه اینست که درخواست ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعات فاقد هزینه برای موضوع‌داده می‌باشد.(Office of the Data Protection Ombudsman(b),2023)

بند دوم این ماده به موارد معافیت و رفع محدودیت از پردازش اطلاعات اشاره دارند. نکته قابل توجه این است که مصادیق مندرج در بند دوم به‌طورکلی به موارد مرتبط با منافع‌عمومی اشخاص مرتبط می‌باشد. با این حال استثنائات دیگری از جمله موضوعات مرتبط با امنیت داخلی و خارجی و همچنین پردازش به دستور مقامات قضایی و رسمی را نیز می‌توان به این مهم افزود. (CAREY, Op.cit, 125) به‌علاوه در صورتی که به هر نحو درخواست موضوع‌داده جهت ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعات رد شده یا پس از پذیرش درخواست، اقدام برای رفع محدودیت صورت پذیرد، این موضوع باید به موضوع‌داده اطلاع داده شود. (بندسوم)

در نظام حقوقی ایران، مقررات به‌خصوصی در قوانین مصوب در شناسایی این حق پیش‌بینی نشده است اما ماده ۷ طرح حمایت و حفاظت از داده و اطلاعات‌شخصی، مفاد این‌حق را البته با کمی تفاوت نسبت‌به آنچه در اتحادیه‌اروپا موجود می‌باشد، مورد تصریح قرار داده است. ماده ۷ مقرر می‌دارد:

درخواست انجام یا توقف پردازش داده‌ها و اطلاعات‌شخصی می‌تواند با هدف فراموشی مطرح شود، مشروط بر آنکه ذینفع دیگری نباشد.

ملاحظه متن ماده ۷ طرح، نکات مهمی را نمایان می‌سازد. اولاً نگارندگان این ماده دقت لازم را در تنظیم متن آن به کار نبرده‌اند. چرا که در متن ماده هم به درخواست انجام و هم به درخواست توقف پردازش اطلاعات اشاره شده حال آن که مشخص نیست، «درخواست انجام پردازش داده‌ها و اطلاعات‌شخصی با هدف فراموشی (پاک‌شدن) آن‌ها» به چه نحوی می‌تواند مطرح شود، مگر اینکه در این ماده از واژه پردازش معنای اخص آن که دربردارنده تمامی مصادیق جمع‌آوری و تحلیل و ذخیره و نگهداری اطلاعات می‌باشد، استنباط گردد که باز اگر هدف درخواست‌کننده حذف اطلاعات باشد، بیان

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

لغو در درخواست صورت پذیرفته است. به عبارت دیگر نمی‌شود، درخواست حذف اطلاعات را با هدف فراموشی «حذف» اطلاعات ارائه نمود.

نکته دیگر اینست که ماده مرقوم در قسمت آخر خود، درخواست توقف پردازش داده‌ها را در صورتی قابل پذیرش دانسته که ذینفع آن شخص دیگری نباشد. این موضوع جزو بدیهیات بوده و هیچ‌کس حق دسترسی به اطلاعات شخصی دیگران را نداشته و امکان حذف یا اصلاح آنها را نیز برخوردار نمی‌باشد. بنابراین به‌نظر می‌رسد منظور ارائه‌کنندگان این طرح، حالتی باشد که در آن اطلاعات شخصی یک فرد آمیخته با اطلاعات شخصی دیگران بوده و توقف پردازش‌اطلاعات او، اثر مستقیم یا غیرمستقیم در تغییر یا اصلاح یا حذف یا غیرقابل پردازش شدن اطلاعات دیگران داشته باشد. از این رو شخص در صورتی می‌تواند نسبت‌به توقف پردازش‌اطلاعات خود اقدام نماید، که این موضوع اثر مستقیم یا غیرمستقیم بر اطلاعات دیگران نداشته باشد.

قسمت اخیر ماده ۷ می‌تواند بر اساس مفاد ماده ۱۲ طرح فوق‌الذکر نیز مورد تفسیر قرار گیرد. ماده ۱۲ بیان می‌دارد که درصورت تزاحم حقوق دو یا چند شخص، آسیب‌های حیثیتی بر زیان‌های مالی، ویژگی‌های شخصیتی افراد مانند سن و جنسیت و شغل و قومیت و... بر سایر اشخاص، عدم رضایت بر رضایت ضمنی و هر دو بر رضایت صریح و وضعیت‌ها یا موقعیت‌های غیرعمومی بر وضعیت‌ها و موقعیت‌های عمومی، دارای اولویت می‌باشند. بنابراین در مقام قیاس آثار و وضعیت حقوق دو موضوع‌داده با یکدیگر، درصورتی درخواست ایجاد محدودیت یا حذف توسط یک شخص مورد پذیرش قرار خواهد گرفت که وضعیت حقوق شخص دیگری در مقام مقایسه با حقوق این شخص در اولویت قرار نداشته باشد. نکته آخر دراین زمینه اینست که مبنای پیش‌بینی این‌حق در نظام حقوقی اتحادیه اروپا همانطورکه بیان شد، ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعاتی می‌باشد که مشخص نیست باید پاک شوند یا خیر، در حالی که آنچه در متن ماده ۷ طرح مورد تصریح قرارگرفته، ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعات با هدف حذف آن‌ها می‌باشد که ماهیتاً با آنچه در نظام‌حقوقی اتحادیه اروپا ذکر دارای تفاوت بوده و مفاد این ماده را بیشتر به مقررات ماده ۱۷ در پیش‌بینی حق پاک‌کردن و حذف اطلاعات مشابه می‌گرداند.

٤. حق اعتراض

دیگر عنصر نظم‌عمومی به‌عنوان هدف نظارت اداری، احترام به اخلاق عمومی به معنای احترام به حداقل‌های اخلاقی پذیرفته شده توسط اکثریت افراد جامعه می‌باشد. (جلالی و کامیاب، پیشین: ۱۵۵) از جمله حداقل‌های اخلاقی پذیرفته شده در جامعه، اعطای حق اعتراض به اشخاص در موارد ادعای نقض حقوق قانونی یا حریم خصوصی یا انجام پردازش غیرقانونی اطلاعات باشد تا با پذیرش اعتراض یا رد آن

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

به دلایل منطقی و قانونی، زمینه پیشگیری از نقض امنیت اطلاعات افراد فراهم گردد. این حق در ماده ۲۱ مقررات مصوب ۲۰۱۶ به‌شرح ذیل ذکر شده است:

الف: موضوع‌داده حق دارد به دلایل مربوط به وضعیت خاص خود در هر زمان نسبت به پردازش داده‌های شخصی خود اعتراض کند.

ب: کنترل‌کننده دیگر داده‌های شخصی را پردازش نمی‌کند مگر اینکه دلایل قانونی قانع‌کننده‌ای برای پردازش نشان دهد که بر منافع، حقوق و آزادی‌های موضوع‌داده یا برای ایجاد، اعمال یا دفاع از ادعاهای قانونی برتری دارد.

درصورتی که داده‌های‌شخصی برای اهداف‌بازاریابی مستقیم پردازش می‌شوند، موضوع‌داده‌ها این‌حق را خواهد داشت که درهرزمان نسبت‌به پردازش داده‌های‌شخصی خود برای چنین بازاریابی که شامل نمایه‌سازی تا حدی که به چنین بازاریابی مستقیم مرتبط است، اعتراض کند.

در صورتی که موضوع‌داده‌ها به پردازش برای اهداف بازاریابی مستقیم اعتراض داشته باشد، داده‌های شخصی دیگر برای چنین اهدافی پردازش نمی‌شوند.

حداکثر در زمان اولین ارتباط با موضوع‌داده، حق موضوع بندهای اول و دوم به صراحت به اطلاع موضوع‌داده خواهد رسید و باید به وضوح و جدا از هرگونه اطلاعات دیگر ارائه شود.

در صورتی که داده‌های‌شخصی برای اهداف تحقیقاتی علمی یا تاریخی یا اهداف آماری براساس بند اول ماده ۸۹ پردازش می‌شوند، موضوع‌داده‌ها به دلایل مربوط به وضعیت خاص خود، حق اعتراض به پردازش داده‌های‌شخصی خود یا او را خواهد داشت مگر اینکه پردازش برای انجام وظیفه‌ای که به دلایل منافع‌عمومی انجام می‌شود ضروری باشد.

همانطور که در بندهای ماده ۲۱ این قانون ملاحظه می‌گردد، مصادیق حق اعتراض برای موضوع‌داده در سه دسته با عنوان موقعیت خاص شخص‌موضوع‌داده، پردازش براساس اهداف تحقیقاتی علمی، تاریخی یا آماری و همچنین پردازش براساس اهداف بازاریابی تقسیم می‌شوند. (لطیف‌زاده و دیگران، پیشین، صص ۹۹۲-۹۹۳) گاه شرایطی به‌وجود می‌آید که موقعیت شخص‌موضوع‌داده را در وضعیت خاصی قرار می‌دهد که تداوم روند پردازش‌اطلاعات وی در تقابل با منافع او قرار می‌گیرد. این می‌تواند وقوع ضرر مادی یا معنوی و همچنین تعارض روند پردازش با حقوق اساسی و آزادی‌های موضوع‌داده از جمله حق آزادی بیان، حق دسترسی به اطلاعات، حق آزادی مذهب و... باشد. (صادقی و دیگران، پیشین) دراین حالت باید از پردازش اطلاعات خودداری گردد مگر در مواردی که ضرورتی در

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

انجام پردازش موجود باشد که اثبات این موضوع نیز بر عهده سازمانی خواهد بود که اطلاعات در اختیار وی می‌باشد. (ICO,2018) [۱]

نکته دیگر اینست که اعتراض به تحقیقات علمی و تاریخی یا آماری عموماً درمواردی رخ می‌دهد که الزامات مندرج در بنداول ماده ۸۹ مقررات مصوب ۲۰۱۶ رعایت نشده باشد. در این زمینه می‌توان بیان داشت که پردازش در راستای تحقیقات علمی و تاریخی و آماری باید مطابق با حقوق و آزادی‌های موضوع‌داده براساس اهداف از پیش تعیین شده صورت پذیرد. (ماده ۸۹) در تفسیر مفهوم تحقیقات علمی، بنا بر نظر عده‌ای باید تفسیر موسع را به کار برد. بنابراین این مفهوم می‌تواند انواع تحقیقات مبتنی بر توسعه و فناوری، تحقیقات کاربردی و بنیادی را شامل شود. (همان، ۹۹۲) تحقیقات تاریخی نیز می‌تواند شامل بررسی اطلاعات تاریخی بوده و تحقیقات آماری نیز همان‌طور که از نام آن پیداست دربردارنده هرگونه تحقیقی می‌باشد که مبادرت به سرشماری دسته‌های آماری مورد توجه باشد. این دسته‌ها می‌توانند در سطح کلان شامل سرشماری جمعیت و در سطح خرد شامل هرگونه آماری از هر دسته‌بندی باشند. آنچه دراین زمینه باید مورد توجه قرار گیرد، استثنای بیان شده در اعتراض به این تحقیقات می‌باشد. از آنجا که عموم تحقیقات علمی یا تاریخی و آماری بر اساس حفظ منافع عمومی صورت می‌پذیرد، قانونگذار اتحادیه اروپا، انجام پردازش در راستای حفظ منافع عمومی را جزو موارد معافیت از اعتراض محسوب نموده است. البته این مانع از انجام تحقیقات مانند جمع‌آوری آمار جهت بررسی وضعیت بازار برای کسب مشتری براساس سایر اهداف از جمله اهداف تجاری نخواهد بود. موضوع بیان شده بیشتر در حوزه بازاریابی جلوه می‌کند. از همین روست که قانونگذار اتحادیه‌اروپا موضوع بازاریابی را در بندی مستقل از ماده ۲۱ مورد تصریح قرار داده است. مثال رایجی که در حوزه بازاریابی مشاهده می‌شود، دریافت پیامک‌های تبلیغاتی فراوان پس از ثبت‌نام در یک سایت به‌خصوص می‌باشد که شامل معرفی انواع محصولات عرضه شده برای فروش است. یا گاهاً اشخاص پس از خرید بلیت از سینماها یا کنسرت‌ها با پیامک‌های متعددی که تبلیغات نمایش‌های جدید را در متن خود دارند، مواجه می‌باشند. (European Commission, (B),2018)[۲] دراین حالت به محض اعتراض موضوع‌داده، باید پردازش هرگونه داده دراین زمینه متوقف گردد.

نکته دیگر اینست که اعلام اعتراض می‌تواند به هر شکل شفاهی یا کتبی صورت پذیرد. (ICO Information Commissioners Office, 2023) در عمل پیامک‌های تلیغاتی که وارد تلفن همراه اشخاص می‌گردد، در ذیل متن پیامک حاوی اصطلاحی تحت عنوان «لغو:...» می‌باشد که با ارسال پیامکی با مضمون به‌خصوصی که در مقابل واژه لغو ذکر شده، ارسال اطلاعات به موضوع‌داده متوقف

۱. نقل شده در لطیف زاده و دیگران، پیشین، ص ۹۹۲
۲. نقل شده در همان، ص ۹۹۳

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]
[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

می‌گردد. ارسال پیامک لغو به ارسال کننده پیامک، در اصطلاح علمی، اجرای حق اعتراض تلقی می‌گردد. در زمینه سایت‌های اینترنتی نیز عموماً در قسمت «تماس با ما» یا «حریم خصوصی»، پل‌های ارتباطی برای اعلام اعتراض توسط موضوع‌داده گذاشته می‌شوند که می‌توانند شامل شماره تلفن، پیامگیر، ایمیل و یا حتی ارسال پیام در سامانه باشند. (Noyb,2023) اعتراض به پردازش‌اطلاعات در موارد بازاریابی باید مطلقاً مورد پذیرش قرار گرفته و پردازش کننده اطلاعات نمی‌تواند با درخواست موضوع‌داده مخالفت نماید. این در حالی است که در سایر مصادیق پردازش مانند پردازش در زمینه تحقیقات علمی به حکم ماده ۲۱ امکان عدم پذیرش اعتراض موجود بوده و این موضوع نیز باید در اولین فرصت به اعتراض کننده اعلام گردد. (coimisiun, (c),2023)

نتیجه‌گیری

پیشگیری از نقض امنیت پردازش در شبکه‌های ارتباطی یکی از مصادیق حفظ نظم عمومی و از اهداف نظارت اداری می‌باشد. این فرایند پروسه‌ای است که حفظ امنیت آن نیاز به نظارت اشخاص درگیر در این فرایند دارد. یکی از اشخاصی که در فرایند پردازش اطلاعات درگیر می‌باشد، موضوع‌داده می‌باشد که اطلاعات وی مورد پردازش قرار می‌گیرد. نظام حقوقی اتحادیه اروپا در جهت اثربخشی به فرایند نظارت موضوع‌داده، حقوقی را برای او پیش‌بینی نموده است که با اعمال آن‌ها می‌تواند پردازش اطلاعات خود را تحت رصد قرار دهد. این حقوق شامل حق دسترسی به اطلاعات، حق پاک‌کردن اطلاعات، حق ایجاد محدودیت در پردازش اطلاعات و حق اعتراض به پردازش اطلاعات می‌باشند.

در نظام حقوقی ایران، اگرچه با تدبر در برخی مقررات از جمله قانون انتشار و دسترسی آزاد به اطلاعات یا قانون تجارت الکترونیکی می‌توان توجیهی در اشاره قانونگذار ایران به این‌حقوق نمود، اما اختصاص بند یا مقررات خاصی به این زمینه و بالاتر از آن نبود قانونی خاص در جهت حفظ امنیت پردازش‌اطلاعات، خلاءهای قانونی فراوانی را در نظام حقوقی ایران پدید آورده که یکی‌از این خلاءها، حقوق اشخاص موضوع‌داده می‌باشد. در حالی که موضوعاتی مانند وظایف مدیران شبکه‌های‌ارتباطی در فرایند پردازش که منبعث از مصادیق متعددی از وظیفه اطلاع‌رسانی می‌باشد، یا چگونگی تبادل فراملی اطلاعات، نحوه اعطای مجوز به اشخاص درگیر در فرایند پردازش اطلاعات، بحث تعارض قوانین و... نیز موضوعاتی هستند که نیاز به توجه ویژه به آنها در این زمینه احساس می‌گردد.

به‌علاوه، اصلاح قوانین فعلی یا تصویب قوانین جدید برای شناسایی حقوق اشخاص موضوع‌داده در فرایند پردازش اطلاعات، زمانی نمود عملی در جامعه می‌یابد که این‌حقوق برای کلیه ساکنین در کشور ایران به‌صورت مشخص تبیین و آموزش‌های لازم به آحاد جامعه داده شود. این موضوع نیازمند طراحی برنامه‌ها و کلیپ‌های آموزشی در شبکه‌های ارتباط جمعی مانند تلویزیون می‌باشد.

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

مضاف بر آنچه بیان شد با توجه به اینکه در سایت‌های اینترنتی عموماً پردازش اطلاعات افراد بدون اخذ رضایت از آنها صورت گرفته و حتی مقررات فعلی مصوب در نظام حقوقی ایران مانند قانون تجارت الکترونیکی که ماده ۵۸ آن ضرورت اخذ رضایت از موضوع‌داده در پردازش اطلاعات شخصی وی را الزامی کرده است، رعایت نمی‌شود، توجه به این مهم و اصلاح رویه جمع‌آوری و پردازش‌اطلاعات جزو ضروریات می‌باشد. به عبارت دیگر در موارد عدیده‌ای مشاهده شده که افراد با ورود به سایت‌های اینترنتی، ناخودآگاه با معرفی کالاها و خدماتی مواجه می‌شوند که مطابق با علایق شخصی آن‌ها می‌باشد. علت این موضوع جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات مرتبط با علایق موضوع‌داده یا خریدهای پیشین وی از سایت می‌باشد که بدون رضایت وی صورت پذیرفته است. در این زمینه می‌توان سایت‌های فعال در محدوده جغرافیایی سرزمینی ایران که عموماً با نام دامنه‌های ir به اتمام می‌رسند یا مبادرت به عرضه خدمات در ایران می‌نمایند را ملزم به بارگذاری پیش‌نویسی در سایت نمود تا در هنگام ورود یک فرد به سایت، با باز شدن آیکنی کلیه الزامات قانونی به مراجعه‌کننده اعلام و با زدن دکمه تأییدیه مطالعه و اطلاع توسط وی، خدمات سایت به وی فراهم شود. در این زمینه به حکم ماده ۷۹ قانون تجارت الکترونیکی، وزارت صمت با توجه به وظایف ذاتی خود در اجرای مقررات این قانون و نظارت بر نحوه اجرای آن، موظف به سیاستگذاری‌های لازم می‌باشد

توصیه آخر نیز نحوه اعطای مجوز به شرکت‌ها و سازمان‌های فعال در زمینه پردازش اطلاعات می‌باشد. اگرچه شرکت‌های ملی فعال در حوزه فناوری اطلاعات همواره موظف به اخذ مجوز از وزارت صمت می‌باشند، اما نمود این موضوع در شرکت‌های فراملی که بعضاً در کشور ایران فاقد شعبه بوده و در تعامل با شرکت‌ها ملی یا راسا نسبت به پردازش‌اطلاعات اقدام می‌نمایند، جلوه بیشتری دارد. در این زمینه مقررات مصوب ۲۰۱۶، حاوی شرایطی مانند اخذ تضمین از این نوع شرکت‌ها و احراز سطح ایمنی کافی پردازش‌اطلاعات توسط آنها توسط مقامات صلاحیت‌دار نظارتی که حدود وظایف و اختیارات آنها در آن قانون مشخص شده می‌باشد. در حالی که این موضوع در مقررات نظام حقوقی ایران فاقد پیشینه بوده و توجه ویژه به آن احساس می‌گردد.

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

فهرست منابع و مآخذ

افراسیاب، محبوب، ناصر، مهدی، (۱۳۹۹)، چارچوب‌های حقوقی حفظ امنیت پردازش داده‌ها خصوصی، فصلنامه حقوق اسلامی، دوره ۱۷، شماره ۶۶، صص ۲۰۹-۲۳۲

آقایی طوق، مسلم، ناصر، مهدی، (۱۳۹۹) چالش‌های حفاظت از داده‌های خصوصی در حوزه اینترنت اشیا: مطالعه تطبیقی حقوق ایران و اتحادیه‌اروپا، فصلنامه حقوق اداری، دوره ۷، شماره ۲۳، صص ۳۳-۵۵

جلالی محمد، کامیاب، میثا، (۱۳۹۴)، پلیس‌اداری، قالبی مفهومی برای نظم‌عمومی: مطالعه مفهوم نظم‌عمومی در حقوق فرانسه، فصلنامه حقوق اداری، دوره ۳، شماره ۹، صص ۱۳۷-۱۶۳

جلالی محمد، کامیاب، میثا، (۱۳۹۷)، مقدمه‌ای بر شناخت مفهوم پلیس‌اداری در ایران با مطالعه تطبیقی در حقوق فرانسه، دوفصلنامه مطالعات حقوق تطبیقی، دوره ۹، شماره ۱، صص ۶۷-۸۶

صادقی، حسین، ناصر، مهدی، (۱۴۰۰)، مطالعه تطبیقی سازوکار شناسایی قانون حاکم بر دعاوی ناشی از نقض مقررات حفاظت از داده‌های خصوصی و چالشهای پیش رو در حقوق ایران و اتحادیه‌اروپا، فصلنامه اندیشه‌های حقوق عمومی، دوره ۱۰، شماره ۲، صص ۴۵-۵۸

کاظمی، سیدمهدی رضا، صادقی، حسین، ناصر، مهدی، (۱۴۰۱)، استثنائات کپی رایت در تزاحم با حقوق اساسی مردم،، فصلنامه تعالی حقوق، دوره ۸، شماره ۲، صص ۳-۲۶

لطیف زاده، مهدیه، قبولی درافشان، سید محمد مهدی، محسنی سعید، عابدی، محمد، (۱۴۰۲)، حمایت از داده شخصی در اتحادیه‌اروپا و امکان سنجی آن در نظام‌حقوقی ایران، فصلنامه مطالعات حقوق عمومی، صص ۹۸۱-۱۰۰۵

An coimisiun um chosaint sonrai data protection commission, (Last Visited 22/07/2023), The Right of Access, https://www.dataprotection.ie/en/individuals/know-your-rights/right-access-information

An coimisiun um chosaint sonrai data protection commission, (b), (Last Visited 23/07/2023) The right to erasure (Articles 17 & 19 of the GDPR), https://www.dataprotection.ie/en/individuals/know-your-rights/right-erasure-articles-17-19-gdpr

An coimisiun um chosaint sonrai data protection commission, (c), (Last visited 23/07/2023), The right to object to processing of personal data (Article 21 of the GDPR), https://www.dataprotection.ie/en/individuals/know-your-rights/right-object-processing-personal-data-article-21-gdpr

Brittany Darwell, (Last Visited 4/10/2020), 'Facebook Platform Supports More Than 42 Million Pages and 9 Million Apps' Adweek.com www.adweek.com/ digital/ facebook- platform- supports- more- than- 42- million- pages- and- 9- million- apps/

BNA, (2016), The Final European Union General Data Protection Regulation. Security Privacy and Law Report

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

Claudflare, (Last visited 23/07/2023), What is the right to be forgotten?, https://www.cloudflare.com/learning/privacy/right-to-be-forgotten/
European Commission, (Last visited 23/07/2023), When should I exercise my right to restriction of processing of my personal data?, https://commission.europa.eu/law/law-topic/data-protection/reform/rights-citizens/my-rights/when-should-i-exercise-my-right-restriction-processing-my-personal-data_en#answer
European Commission, (B),2018, Can I ask a company/organisation to stop processing my personal data? https://ec.europa.eu/info/law/law-topic/data-protection/reform/rightscitizens/my-rights/can-i-ask-company-organisation-stop-processing-my-personal data_en
Facebook Wins Appeal on Belgian Tracking' BBC (30 June 2016) www.bbc.com/ news/ technology- 36671941
GDPR, (Last Visited 23/07/2023) Right to be Forgotten - How it works, https://www.gdpreu.org/right-to-be-forgotten/
Gennie Gebhart, (Last visited 4/9/2023), 'Facebook, This Is Not What "Complete User Control" Looks Like' Electronic Frontier Foundation (11 April 2018) www.eff.org/ deeplinks/ 2018/ 04/ facebook- not- what- complete- user- control-looks
GlobalSuite Solutions, (Last Visited 11/08/2023), What is it and how to develop a Record of Processing Activities, risk analysis and impact assessment?, https://www.globalsuitesolutions.com/what-is-it-and-how-to-develop-a-record-of-processing-activities-risk-analysis-and-impact-assessment/
Helena U. Vrabec, (2021), Data Subject Rights under the GDPR With a Commentary through the Lens of the Data- driven Economy,First Edition, Oxford University Press
ICO,2018, Right to object. https://ico.org.uk/for-organisations/guide-to-data-protection/guide-to-the-general-data-protection-regulation-gdpr/individual-rights/right-to-object/
ICO Information Commissioners Office, (Last visited 23/07/2023), The right to object to the use of your data, https://ico.org.uk/for-the-public/the-right-to-object-to-the-use-of-your-data/
Intersoft Consulting, (last visited 18/07/2023) General Data Protection Regulation (GDPR), https://gdpr-info.eu/art-40-gdpr/
ICO Information Commissioners office, (d), (Last Visited 23/07/2023) What are the substantial public interest conditions?, https://ico.org.uk/for-organisations/uk-gdpr-guidance-and-resources/lawful-basis/special-category-data/what-are-the-substantial-public-interest-conditions/
Irish Data Protection Commission, 'Data Subject Access Requests: FAQs' (2019) https:// www. dataprotection.ie/ sites/ default/ files/ uploads/ 2019- 10/ FAQ%20Guide%20to%20Data%20Subject%20 Access%20Requests_ Oct19.pdf

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]

Kinza Yasar, (last visited 23/06/2023) Alexander S. Gillis, computer network, https://www.techtarget.com/searchnetworking/definition/network

Noyb, (Last visited 23/07/2023), Your Right to Object, https://noyb.eu/en/exercise-your-rights-article-21-gdpr-object-processing#my_anchor1

Office of the Data Protection Ombudsman, (Last visited 23/07/2023), Right to erasure, https://tietosuoja.fi/en/right-to-erasure

Office of the Data Protection Ombudsman, (b), (Last Visited 23/07/2023), Right to restriction of processing, https://tietosuoja.fi/en/right-to-restriction-of-processing

Peter Carey, (2018), Data Protection A Practical Guide to UK and EU Law, Fifth Edition, Oxford University Press

Peter Sheridan Dodds, Duncan J. Watts, and Charles F. Sabel, (last visited 17/07/2023) Information exchange and the robustness of organizational networks, https://www.pnas.org/doi/10.1073/pnas.1534702100

Roy Winkelman, Director, (last visited 20/07/2023), What is a Network?, Florida Center for Instructional Technology College of Education, University of South Florida, https://fcit.usf.edu/network/chap1/chap1.htm

'Service Privacy Policy', (Last Visited 4 4/10/2020), LiveRamp https:// liveramp.com/ privacy/ service- privacy- policy/

Siteimprove, (Last visited 22/07/2023) Understanding the GDPR's right of access, https://www.siteimprove.com/glossary/gdpr-right-of-access/

Voigt, Paul & Von dem Bussche, Axel, (2017), The EU General Data Protection Regulation (GDPR). Springer International Publishing

[Downloaded from qjal.smtc.ac.ir on 2026-11-25]

[DOI: 10.61186/qjal.11.37.173]